

INTERNATIONAL MONETARY FUND FACTSHEET

Δανεισμός ΔΝΤ προς αντιμετώπιση κρίσεων

Οι οικονομικές και χρηματοοικονομικές κρίσεις λαμβάνουν διάφορες μορφές. Το ΔΝΤ βοηθά τις πληγείσες χώρες να ανακτήσουν οικονομική σταθερότητα, συμβάλλοντας στον σχεδιασμό διορθωτικής πολιτικής και παρέχοντας δάνεια. Καθώς το παγκόσμιο χρηματοοικονομικό περιβάλλον αλλάζει τα τελευταία χρόνια, τα εργαλεία δανεισμού του ΔΝΤ εξελίσσονται ώστε να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των αναδυόμενων οικονομιών και των χωρών χαμηλών εισοδημάτων.

Γιατί συμβαίνουν οι κρίσεις;

Οι αιτίες των οικονομικών και χρηματοοικονομικών κρίσεων είναι διάφορες και περίπλοκες. Ορισμένες από τις βασικές είναι οι εξής: αδύνατα εγχώρια χρηματοοικονομικά συστήματα, μεγάλες και επίμονες εξωτερικές ή εσωτερικές ανισορροπίες (περιλαμβανομένων ελλειμμάτων ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ή/και δημοσιονομικών ελλειμμάτων), υψηλά επίπεδα εξωτερικού ή/και δημόσιου χρέους, επιτόκια σε απρόσφορα επίπεδα, φυσικές καταστροφές, ένοπλες συρράξεις, ή απότομες και σημαντικές αυξήσεις των τιμών βασικών ειδών, όπως τροφίμων και καυσίμων.

Τα εξωγενή πλήγματα, από φυσικές καταστροφές έως δυσμενείς μεταβολές στους όρους εμπορίου ή πτώση της ζήτησης από το εξωτερικό, είναι συχνά αιτίες οικονομικών προβλημάτων, ιδιαίτερα στις χώρες χαμηλών εισοδημάτων που διαθέτουν λίγες δυνατότητες για να επενδύουν σε έργα πρόληψης κρίσεων και εξαρτώνται από μία περιορισμένη ποικιλία εξαγωγών, συνήθως πρώτων υλών.

Οι κρίσεις λαμβάνουν διάφορες μορφές:

Οι **οικονομικές κρίσεις** χαρακτηρίζονται από σοβαρά προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών, που συχνά οδηγούν σε πιέσεις κατά του νομίσματος, σημαντική πτώση της καταναλωτικής ζήτησης και των επενδύσεων των εταιρειών, άνοδο της ανεργίας και πτώση των εισοδημάτων. Συνοδεύονται συχνά από αύξηση της αβεβαιότητας στις χρηματοοικονομικές αγορές και πτώση των τιμών των μετοχών, των ομολόγων, και πολλές φορές της ισοτιμίας του εγχώριου νομίσματος.

Οι **χρηματοοικονομικές κρίσεις** προέρχονται αρχικά από τον χρηματοοικονομικό τομέα ή τον επηρεάζουν, και συνοδεύονται συχνά από αύξηση της αβεβαιότητας στις χρηματοοικονομικές αγορές και πτώση των τιμών των μετοχών και των ομολόγων. Μπορεί να οδηγήσουν σε δυσκολίες για τις τράπεζες και τα συστήματα πληρωμών, πλήττοντας την οικονομική δραστηριότητα.

Μία σοβαρή κρίση (είτε οικονομική είτε χρηματοοικονομική) συνοδεύεται συχνά από βαθιά ύφεση, αθετήσεις χρεών, και το λεγόμενο "sudden stop" ["απότομη παύση"]: μία αντιστροφή της ροής διεθνών κεφαλαίων.

Πώς συμβάλλουν τα δάνεια του ΔΝΤ

Τα δάνεια του ΔΝΤ παρέχουν στην εμπλεκόμενη χώρα ένα χρονικό περιθώριο για την εφαρμογή διορθωτικής πολιτικής και μεταρρυθμίσεων που θα επαναφέρουν τις συνθήκες που απαιτούνται για δυνατή και βιώσιμη ανάπτυξη, απασχόληση και κοινωνικές επενδύσεις. Οι πολιτικές αυτές διαφέρουν αναλόγως με τις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα. Λόγου χάρη, μία χώρα που αντιμετωπίζει μία απότομη πτώση στην τιμή κάποιου βασικού εξαγωγικού της προϊόντος μπορεί απλώς να χρειάζεται οικονομική βοήθεια για την περίοδο μέχρι την ανάκαμψη των τιμών και για να αμβλύνει τις επώδυνες επιπτώσεις μιας απότομης και μεγάλης προσαρμογής. Χώρες που πλήττονται από φυγή κεφαλαίων πρέπει να εξαλείψουν τα προβλήματα που προκαλούν την απώλεια της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Ίσως τα επιτόκια είναι πολύ χαμηλά, ίσως τα ελλείμματα του προϋπολογισμού να αυξάνονται ταχύτερα του δέοντος, ίσως το τραπεζικό σύστημα να είναι αναποτελεσματικό ή αναποτελεσματικά εποπτευόμενο.

Δανεισμός του ΔΝΤ εν δράσει

Το ΔΝΤ παρέχει συμβουλές επί της πολιτικής που πρέπει να ακολουθηθεί και οικονομική αρωγή κατόπιν αιτήματος από το κράτος μέλος. Ομάδα ειδικών του ΔΝΤ επισκέπτεται τη χώρα για να αξιολογήσει του τομείς της οικονομίας που επηρεάζονται (π.χ. δημοσιονομικά, χρηματοοικονομικοί οργανισμοί, ο εταιρικός τομέας). Στα πλαίσια της επίσκεψης η ομάδα διεξάγει συζητήσεις με την κυβέρνηση σχετικά με τις κατάλληλες πολιτικές που πρέπει να εφαρμοστούν προς αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Στις συζητήσεις αυτές οι εκπρόσωποι του ΔΝΤ και η κυβέρνηση αξιολογούν το μέγεθος των αναγκών της χώρας για χρηματοδότηση (αναγκών που δεν μπορούν να καλυφθούν από τον ιδιωτικό τομέα). Όταν επέλθει συμφωνία ως προς την προτεινόμενη πολιτική και το πακέτο χρηματοδότησης, υποβάλλεται στο Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ εισήγηση για έγκριση του προγράμματος και εκταμίευση του δανείου. Η διαδικασία μπορεί να επισπευσθεί σύμφωνα με τις διαδικασίες χρηματοδότησης εκτάκτου ανάγκης που εφαρμόζει το ΔΝΤ (βλ. κείμενο εντός πλαισίου).

Πριν ένα κράτος μέλος εισπράξει το δάνειο, οι αρχές της χώρας και το ΔΝΤ πρέπει να συμφωνήσουν σε ένα πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής. Οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνει μία χώρα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της διαδικασίας δανεισμού του ΔΝΤ. Η επιστροφή της χώρας σε κατάσταση οικονομικής και χρηματοοικονομικής υγείας εξασφαλίζει την επιστροφή των κεφαλαίων στο ΔΝΤ ώστε να μπορούν να διατεθούν σε άλλα κράτη μέλη.

Η διαδικασία προσαρμογής για τη χώρα θα ήταν πιο δύσκολη χωρίς τη χρηματοδότηση του ΔΝΤ. Λόγου χάρη, εάν οι επενδυτές εμφανιστούν απρόθυμοι να παράσχουν νέα χρηματοδότηση, η χώρα δεν έχει άλλη επιλογή από την προσαρμογή – συνήθως μέσω μίας επώδυνης διαδικασίας συρρίκνωσης των εισαγωγών και της οικονομικής δραστηριότητας. Η χρηματοδότηση από το ΔΝΤ επιτρέπει μία πιο σταδιακή και ισόρροπη προσαρμογή.

Δάνειο για κάθε περίπτωση

Τα δανειακά προγράμματα του ΔΝΤ προσαρμόζονται στις ανάγκες της κάθε χώρας.

Τα τελευταία χρόνια τα περισσότερα από τα κεφάλαια έχουν παραχωρηθεί μέσω των λεγόμενων Συμφωνιών Stand-By (SBA), με επιτόκιο βασισμένο στο επιτόκιο αγοράς, που έχουν στόχο την αντιμετώπιση βραχυπρόθεσμων προβλημάτων του ισοζυγίου πληρωμών.

Το ΔΝΤ παρέχει επίσης έκτακτη στήριξη σε χώρες που επλήγησαν από φυσική καταστροφή ή εξέρχονται από κατάσταση ενόπλων συρράξεων.

Η παγκοσμιοποίηση έχει αυξήσει κατά πολύ τη ροή ιδιωτικών κεφαλαίων, αλλά η πρόσβαση σε χρηματοδότηση μπορεί να είναι άνιση. Λόγου χάρη, πολλές αναδυόμενες οικονομίες αναζητούν αλλά δεν βρίσκουν μηχανισμούς ασφάλισης κατά των κινδύνων που εμπεριέχουν οι μεγάλες και ευμετάβλητες ροές κεφαλαίων. Τα τελευταία χρόνια το ΔΝΤ επανεξετάζει τα μέσα που χρησιμοποιεί ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες. Στα αρχικά στάδια της χρηματοοικονομικής κρίσης το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ ενέκρινε μία γενική αναθεώρηση του πλαισίου δανεισμού, με κύριους άξονες τον εκσυγχρονισμό των όρων που θέτει το ΔΝΤ, την εισαγωγή νέου δανειακού προγράμματος με τίτλο Flexible Credit Line ("Ευέλικτη Γραμμή Πίστωσης"), τον διπλασιασμό των διαθέσιμων ορίων, και μεγαλύτερη ευελιξία στις πάγιες SBA του Ταμείου.

Για να προσαρμόζεται καλύτερα η βοήθεια προς κάθε χώρα χαμηλών εισοδημάτων, το πρόγραμμα Ανάπτυξης και Μείωσης της Φτώχειας αντικαταστάθηκε από το πρόγραμμα Extended Credit Facility (Παρατεταμένη Πιστωτική Διευκόλυνση), το μέγεθος του οποίου μπορεί να αυξηθεί με σύντομες διαδικασίες στην περίπτωση εξωγενών σοκ ή άλλων κρίσεων. Επιπλέον, προστέθηκαν νέοι μηχανισμοί στήριξης χωρών χαμηλών εισοδημάτων. Περιλαμβάνουν το πρόγραμμα Rapid Credit Facility (Ταχεία Πιστωτική Διευκόλυνση), που παρέχει άμεση χρηματοδότηση μικρής κλίμακας με περιορισμένες προϋποθέσεις προς αντιμετώπιση επειγόντων αναγκών ισοζυγίου πληρωμών, και το πρόγραμμα Standby Credit Facility (Εφεδρική Πιστωτική Διευκόλυνση), το οποίο παρέχει χρηματοδότηση σε χώρες χαμηλών εισοδημάτων που αντιμετωπίζουν προβλήματα βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης και προσαρμογής. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές επέτρεψαν στο Ταμείο να ανταποκρίνεται άμεσα όταν τα κράτη μέλη του αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά και χρηματοοικονομικά προβλήματα ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Άμεσος δανεισμός εκ μέρους του ΔΝΤ κατά τη διάρκεια της πρόσφατης και παλαιότερων κρίσεων

Το ΔΝΤ εφαρμόζει διαδικασίες έκτακτης ανάγκης ώστε να συμβάλλει στην παροχή χρηματοδότησης με σύντομες διαδικασίες σε επείγουσες περιπτώσεις. Ο Μηχανισμός Έκτακτης Χρηματοδότησης εφαρμόστηκε το 1997 στα πλαίσια της κρίσης στην Ασία, το 2001 για την Τουρκία, και τα έτη 2008-09 για τις Αρμενία, Γεωργία, Ουγγαρία, Ισλανδία, Λεττονία, Πακιστάν και Ουκρανία.

Πότε μπορεί να χρησιμοποιηθεί; Όταν ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει μία έκτακτη κατάσταση που απειλεί την οικονομική του σταθερότητα και απαιτείται άμεση ανταπόκριση προκειμένου να περιοριστούν οι ζημιές για την εμπλεκόμενη χώρα ή το παγκόσμιο νομισματικό σύστημα.

Πώς λειτουργεί; (i) Το Εκτελεστικό Συμβούλιο ενημερώνεται περί της αίτησης κράτους μέλους για αρωγή. (ii) Ομάδα του ΔΝΤ μεταβαίνει άμεσα στη χώρα. (iii) Όταν η ομάδα έρθει σε συμφωνία με την κυβέρνηση, το Συμβούλιο εξετάζει το αίτημα στήριξης του προγράμματος εντός 48-72 ωρών.